

ГИМНАЗИЈА

РАЗРЕД: ПРВИ

СМЈЕР: ОПШТИ И ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА

Годишњи број часова: 36

Седмични број часова: 1

СВРХА НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА

Предмет музичка култура је превасходно усмјерен на буђење интереса, љубави и позитивног односа према музици и умјетности уопште. Музичка култура треба да подстиче откривање и развој сензибилитета и музикалности, те креативних, естетских и критичких способности ученика, како би временом музика постала не само знање, него и потреба сваке личности. Овај предмет треба да помогне ученицима да постану образовани слушаоци и љубитељи музике и да, поред подизања општег културног нивоа, допринесе њиховој друштвеној социјализацији, естетском и хуманом развоју. Сврха предмета се огледа и у стварању опште свијести о значају очувања и његовања музичке традиције и културе свог народа, као и поштовању музичке традиције и културе других народа.

ОПШТИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Предмет музичка култура има за циљ социјализацију, национално освјешћивање, васпитање, али и подстицање ученика на активно извођење, слушање и разумијевање музике и умјетности, и учествовање у културном и друштвеном животу своје заједнице. Кроз развој креативности, репродуктивних и стваралачких музичких способности, формирање музичког укуса и свијести о вриједностима националне и свјетске културне баштине, те потицањем истраживања, интелектуалних способности и способности критичког мишљења ученика, развија се позитиван став према музици и умјетности, подиже се ниво његовог музичког образовања и опште културе, и доприноси квалитетнијем укључивању у савремене друштвене токове.

ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРЕДМЕТА

Посебни циљеви наставе предмета Музичка култура су да:

- подстиче развој властите музичке креативности и продуктивности ученика кроз активно бављење музиком;
- обогаћује и оплемењује друштвено-емоционални живот ученика, те се навикавају и прихватају музичку умјетност и културу као дио живота;
- упознаје ученика са изражајним средствима музике и музичком терминологијом у циљу бољег разумијевања музике и анализе музичких дјела;
- оспособљава ученике да препознају музику различитих стилских епоха, врста и жанрова, те развију способност естетског дијивљаја и критичког расуђивања;
- развија способност препознавања најпознатијих дјела, извођачких састава, инструмената и основних музичких облика, те разумијевања историјске и социолошке условљености музичке умјетности;
- кроз активно извођење (пјевање/свирање) и слушање музике, упознаје ученике са најпознатијим музичким дјелима и развија способност слушне концентрације и меморије;
- утиче на стварање и развијање навике код ученика да слушају вриједна музичка дјела и изграђују позитиван став према музичкој умјетности, прате савремене музичке токове и формирају сопствене фонотеке;
- утиче на формирање музичког укуса и критичког става према музици и умјетности уопште, те оспособљава ученике да критички анализирају музичке програме како у медијима, тако и на друштвеним мрежама;
- подстиче ученике да спознају национално (народно и умјетничко) музичко стваралаштво кроз слушање и извођење (пјевање/свирање) познатих дјела српске, али и босанско-херцеговачке музичке литературе, и да развију свијест о његовом значају, као и потреби његовог његовања у циљу очувања националне културе, традиције и идентитета;
- приближава савремену музику ученику, упознаје га са савременим обрадама дјела умјетничке и традиционалне музике, и омогућава анализу најновијих жанрова са ученицима у циљу развијања критичког мишљења о умјетничкој, али и популарној музици;
- његује хорско, оркестарско и камерно музицирање у школи, подстиче укључивање музичких активности ученика у различите школске активности (представе, музичко-поетске вечери и сл.), и на тај начин усмјерава ученике на сарадњу кроз групни облик рада користећи се музиком као универзалним језиком комуникације;

- подстиче ученике на учествовање у музичком и културном животу своје средине, као и праћење истог кроз организоване или самосталне посјете манифестација;
- васпитава ученика у духу хуманизма, патриотизма и интернационализма;
- подстиче интердисциплинарно повезивање Музичке културе са садржајима и исходима других наставних предмета, те указује на могућности примјене музике у другим врстама умјетности и наукама (медицини, психологији и сл.).

НАСТАВНЕ ТЕМЕ:

1. Увод у предмет. Музика у друштву
2. Музика праисторије и старог вијека
3. Музика средњег вијека
4. Музика ренесансе
5. Музика барока и рококоа
6. Музика преткласике и класике
7. Додатне активности (систематизација и провјера знања, слушање музике, активно музицирање, одлазак на концерт, посјета културно-умјетничким друштвима, гледање музичких емисија и филмова)

Наставна тема: Увод у предмет. музика у друштву			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни улогу и значај музике у развоју личности и друштва у цјелини; - наведе основна музичка изражајна средства; - објасни подјелу музике према карактеру и извођачком саставу; - разликује појам стила и жанра у музици; 	<p>Ученик ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на основу личног искуства дискутује о значају музике у животу појединца и развоју друштва; - наводи примјере повезаности музике са другим врстама умјетности, наукама и сферама друштва; - на основу слушних примјера и интернет садржаја из области 	<p>Предмет:</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Историја</p>	<p>Тема:</p> <p>Општи појмови у ликовној умјетности</p> <p>Увод у историју</p>

Наставна тема: Музика праисторије и старог вијека			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни улогу музике у првобитној људској заједници; - објасни појам синкретизма и етномузикологије; - издвоји изворе за проучавање развоја музике; - класификује музичке инструменте; - наведе карактеристике музике старих источних цивилизација; - објасни разлику између пентатонске и хроматске љествице; - наведе основне карактеристике грчке и римске умјетности; - објасни њихов утицај на развој европске цивилизације. 	<p>Ученик ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - дискутује о начину живота, потребама и обичајима људи у првобитној друштвеној заједници; - истражује настанак првих музичких инструмената; Слушање музике: - пјесме и игре различитих племена - музика Блиског и Далеког Истока - на основу видео и слушних примјера препознаје везу грчке трагедије са познатим музичким облицима; - дискутује о значају Грчке за развој умјетности и многих наука; - препознаје сличности и разлике између грчке и римске умјетности. 	<p>Предмет:</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Историја</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Култура религија</p>	<p>Тема:</p> <p>Умјетност праисторије и старих цивилизација, Умјетност старог вијека</p> <p>Праисторија – првобитна људска заједница, Старе културе и цивилизације, Стара Грчка и хеленизам, Стари Рим</p> <p>Комуникација и језик, Увод у тумачење књижевности, Књижевност старог вијека</p> <p>Структура и функције религије, Типови религија</p>

Наставна тема: Музика средњег вијека			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - објасни основне карактеристике музике средњег вијека и развоја нотног писма; - наведе основне карактеристике грегоријанског пјевања; - наброји ране вишегласне облике; - објасни основне карактеристике византијског пјевања и литургијског богослужења; - наведе основне карактеристике Осмогласника; - наведе основне карактеристике свјетовне музике средњег вијека; - активно учествује у извођењу обрађених примјера. 	<p>Ученик ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на основу знања из основне школе дискутује о друштвено-историјским околностима средњег вијека и ширењу хришћанства; - открива повезаност друштвено-историјских околности и ширења хришћанства са развојем музике; - уз помоћ интернета истражује развој нотног писма; - на основу слушних примјера открива карактеристике грегоријанског пјевања и раних вишегласних облика; Слушање музике: <ul style="list-style-type: none"> - грегоријански корал „<i>Gustate et videte</i>“ - Enigma „<i>Sadeness Part I</i>“ - Gregorian „<i>Send me an Angel</i>“ - на основу личног искуства дискутује о садржају литургијског богослужења и особинама црквеног појања; - упознаје се са садржајем Осмогласника; Слушање музике: <ul style="list-style-type: none"> - Павле Аксентијевић „<i>Ниња сили</i>“ - Дивна Љубојевић „<i>Kyrie Eleison</i>“ 	<p>Предмет:</p> <p>Историја</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Српски језик и књижевност</p> <p>Православна вјеронаука</p> <p>Култура религија</p>	<p>Тема:</p> <p>Рани средњи вијек, Јужни Словени у раном средњем вијеку</p> <p>Умјетност средњег вијека</p> <p>Постанак и развој српског књижевног језика, Средњовјековна књижевност</p> <p>Тајна Цркве, Свете тајне и Света Литургија</p> <p>Структура и функције религије, Типови религија</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - грчко појање, руско појање, хиландарско појање - Осмогласник „Господи возвах“ (4 различита гласа) - учествује у заједничкој репродукцији изабраних музичких примјера; Слушање музике: - Пјесме из збирке „<i>Carmina burana</i>“ Пјевање пјесме: - „<i>Лази, Лазо, Лазаре</i>“. 		
--	--	--	--

Наставна тема: Музика ренесансе			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна примјере ренесансне музике - објасни њене основне карактеристике; - наброји вишегласне облике ренесансе; - објасни вишегласне облике ренесансе; - наведе најпознатије представнике ренесансе у Европи и на јужнословенским просторима и њихова најзначајнија дјела; - наведе ренесансне инструменте; - аудитивно и визуелно препозна ренесансне инструменте; - наброји инструменталне 	<p>Ученик ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - на основу знања из историје дискутује о друштвено-историјским околностима; - покуша да открије везу између античке умјетности, ренесансе и хуманизма; - на основу слушних примјера, утврђује сличности и разлике између музичких облика ренесансе; - класификује дјела у одређене врсте музике (духовна, свјетовна, вокална и сл.); Слушање музике: - Гијом де Машо „<i>Messe de Nostre Dame</i>“ - Kyrie 	<p>Предмет:</p> <p>Ликовна култура</p> <p>Српски језик и књижевност</p>	<p>Тема:</p> <p>Умјетност новог вијека</p> <p>Хуманизам и ренесанса</p>

облике.	<ul style="list-style-type: none"> - Гијом Дифај „<i>L'homme Armé</i>“ - Kyrie - Јакоб Галус „<i>Ecce quomodo moritur iustus</i>“ - препознаје карактеристике музичких облика ренесансе у изабраним слушним примјерима; Слушање музике: - Палестрина „<i>Missa papae Marcelli</i>“ - Kyrie - Ласо „<i>Matona mia cara</i>“ - на основу видео и аудио снимака препознаје музичке инструменте; - класификује инструменте у одговарајућу групу инструмената; - открива сличности и разлике ренесансних инструмената са данашњим музичким инструментима; Слушање музике: - музички примјери са ренесансним инструментима Пјевање пјесме: - коледарска пјесма по избору. 		
---------	---	--	--

Наставна тема: Музика барока и рококоа			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
Ученик ће бити способан да: <ul style="list-style-type: none"> - препозна барокну музику; - наведе њене основне карактеристике и изражајна средства; 	Ученик ће да: <ul style="list-style-type: none"> - на основу слушних и видео примјера прави поређење барока и претходних епоха; 	Предмет:	Тема:

<ul style="list-style-type: none"> - издвоји промјене у музици које су настале у бароку; - наброји основне музичке облике барока; - објасни основне музичке облике барока; - дефинише појам опере; - наведе основне карактеристике опере, најзначајније представнике у 17. вијеку и њихова дјела; - објасни даљи развој опере и основне карактеристике Глукове реформе; - наброји најзначајније барокне инструменте и представнике инструменталне музике; - препозна слушне примјере Г. Ф. Хендла - наброји најзначајнија дјела Г. Ф. Хендла; - препозна слушне примјере Ј. С. Баха; - наброји најзначајнија дјела Ј. С. Баха; - упореди Бахово стваралаштво са Хендловим; - препозна музику рококо стила; - наведе и објасни његове основне карактеристике. 	<ul style="list-style-type: none"> - дискутује о друштвено историјским околностима; - на основу слушних примјера препознаје карактеристике барокних музичких облика; - класификује облике у одговарајуће групе дјела (иснструментална, вокално-инструментална, духовна, свјетовна); - на основу слушних и видео примјера, препознаје основне елементе опере и њену врсту (увертира, арија, дует, хор, озбиљна и комична опера и сл.); Слушање музике: - К. Монтеверди „<i>Орфеј</i>“ - Орфејева пјесма, II чин - на основу слушних и видео примјера дискутује о промјенама у опери; - уз помоћ интернета истражује ко су били кастрати; Слушање музике: - Г. Ф. Хендл „<i>Rinaldo - lascia cio pianga</i>“ (инсerti из филма „<i>Farineli</i>“) - А. Вивалди „<i>Agitata da due venti</i>“ (Cecilia Bartoli) - К. В. Глук „<i>Орфеј и Еуридика</i>“ - арија Орфеја - Ђ. Б. Перголези „<i>Служавка господарица</i>“ - арија Серпине 		
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - на основу слушних примјера препознаје барокне инструменте; - класификује инструменте у одговарајућу групу инструмената; - препознаје извођачке саставе у дјелима; - на интернету истражује градитељске породице инструмената; <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> - А. Вивалди „Годишња доба“ (став из концерта по избору) - Ђ. Тартини „Соната ге-мол, Бавољи трилер“ (Itzhak Perlman, Vanessa Mae) - Т. Албинони „Adagio“ (Yngwie Malmsteen) <p>- анализира слушне примјере Г. Ф. Хендла;</p> <ul style="list-style-type: none"> - на интернету истражује занимљивости о животу и дјелима Г. Ф. Хендла; <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Г. Ф. Хендл „Музика на води“ (одломак) - Г. Ф. Хендл „Музика за ватромет“ (увертира) - Г. Ф. Хендл „Месија“ - Алелуја <p>- анализира слушне примјере Ј. С. Баха;</p> <ul style="list-style-type: none"> - на интернету истражује занимљивости о животу и дјелима Ј. С. Баха и његовој породици; <p>Слушање музике:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ј. С. Бах „Токата у де-молу“ 		
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - J. С. Бах „Друга оркестарска свита - Бадинера“ - J. С. Бах „Пасија по Матеју“ - арија тенора са хором - анализира слушне примјере рококо музике; Слушање музике: - Д. Скарлати „Соната Де-дур Л 463“. 		
--	--	--	--

Наставна тема: Музика преткласике и класике			
Исходи учења	Активности ученика	Међупредметно повезивање	
<p>Ученик ће бити способан да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - препозна музику преткласицизма; - наведе основне карактеристике преткласицизма; - објасни основне карактеристике преткласицизма; - препозна музику класицизма; - наведе основне карактеристике класицизма; - објасни основне карактеристике класицизма; - препозна слушне примјере Ф. Ј. Хајдна; - наброји најзначајнија дјела Ф. Ј. Хајдна; - препозна слушне примјере инструменталне музике В. А. Моцарта; 	<p>Ученик ће да:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализира слушне примјере преткласицизма; Слушање музике: - К. Ф. Е. Бах „Трио Ге-дур за флауту, виолу и клавир“ - Adagio - на основу слушних примјера прави поређење класицизма и претходних епоха; - дискутује о друштвено-историјским околностима; - анализира слушне примјере Ф. Ј. Хајдна; - на интернету истражује занимљивости о животу и дјелима Ф. Ј. Хајдна; - Слушање музике: 	Предмет:	Тема:

<ul style="list-style-type: none"> - наброји најпознатија инструментална дјела В. А. Моцарта; - препозна слушне примјере вокално-инструменталне музике В. А. Моцарта; - наброји најпознатија вокално-инструментална дјела В. А. Моцарта; - препозна слушне примјере камерне и клавирске музике Л. ван Бетовена; - наброји најпознатија камерна и клавирска дјела Л. ван Бетовена; - препозна слушне примјере одређених ставова или тема из симфонија Л. ван Бетовена. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ф. Ј. Хајдн „Симфонија бр. 10, Де-дур“, I став - анализира слушне примјере инструменталних дјела В. А. Моцарта; - на интернету истражује занимљивости о животу и инструменталним дјелима В. А. Моцарта; Слушање музике: - В. А. Моцарт „Симфонија бр. 40, ге-мол“, I став - В. А. Моцарт „Соната КВ.330“, I став - анализира слушне примјере вокално-инструменталних дјела В. А. Моцарта; - на интернету истражује занимљивости о вокално-инструменталним дјелима В. А. Моцарта; Слушање музике: - В. А. Моцарт „Чаробна фрула“ - Пјесма Папагена, дует Папагена и Папагене, арија Краљице ноћи Пјевање: - арија Папагена из „Чаробне фруле“ Филм: „Амадеус“ (инсerti) - анализира слушне примјере камерних и клавирских дјела Л. ван Бетовена; 		
---	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - на интернету истражује занимљивости о животу, камерним и клавијским дјелима Л. ван Бетовена; Слушање музике: - Л. ван Бетовен „Гудачки квартет <i>це-мол</i>, <i>оп. 18</i>, <i>бр. 4</i>“, I став - Л. ван Бетовен „Концерт за виолину“, I став - Л. ван Бетовен „Соната <i>це-мол</i>, <i>оп. 13</i>“, I став - на основу интернета, истражује о инспирацији за поједине симфоније, коме су посвећене, по чему се издваја IX симфонија и каква је њена веза са Европском Унијом; Слушање музике: - Л. ван Бетовен „IX симфонија, <i>оп. 125</i>“, уводни дио IV става - Л. ван Бетовен „V симфонија у <i>це-молу</i> Пјевање: „Ода радости“. 		
--	--	--	--

Дидактичко-методичка упутства и препоруке

- Настава Музичке културе мора се реализовати на основним дидактичко-методичким принципима и требало би да представља активност која не оптерећује ученике.
- Користити различите наставне методе и облике рада који подстичу развој критичког мишљења ученика.
- Примјењивати међупредметно повезивање засновано на исходима учења. У програму су дати приједлози предмета и тема са којима је могуће направити корелације, а наставник може извршити и друге, уколико утврди да је то могуће, оправдано и у циљу бољег разумијевања наставних садржаја и стицања функционалног знања. Препоручује се сарадња са активима других наставних предмета и организовање заједничких STEAM часова или пројеката.

- Користити очигледна наставна средства (дидактичке илустрације, савремену образовну и информационо-комуникациону технологију) и повезивати их са слушним примјерима и извођачком праксом.
- Користити уџбеник одобрен од Министарства просвјете и културе Републике Српске, као и другу стручну и умјетничку литературу, интернет садржаје и изворе који имају образовни карактер.
- Активно учествовање ученика у репродукцији музике развија одређене музичке, али и опште когнитивне способности ученика, појачава сензибилност за музику и било би пожељно да има и рекреативан учинак. У оваквим активностима важнији је сам процес од исхода учења.
- У свим фазама наставног процеса, ученик треба бити у улози активног учесника и истраживача, како у групним, тако и у индивидуалним облицима рада.
- Групним и појединачним пјевањем или свирањем развија се интересовање ученика за активно учествовање у музичком и културном животу своје средине.
- Сви садржаји који се остварују првенствено се базирају на доживљају музичког дјела, упознавању његовог ствараоца и карактеристика стила или епохе којој дјело припада. Садржаји се реализују кроз слушање или репродукцију музичких примјера, тј. директним доживљајем музичког дјела.
- Усмено излагање наставника треба да послужи као информација и инспирација за слушање музике када оно представља централни дио часа (око 20% излагања, 60% слушања музичког дјела у фрагментима или у цјелини у зависности од примјера и 20% закључивања, разговор са ученицима, понављање слушања одређених дијелова композиције или цјелине).
- Музички примјери се слушају поступком активног слушања – задавањем одређених задатака прије самог слушања одређене композиције или њеног дијела.
- Приликом слушања музике, стално радити на прожимању примјера из класичних стилова и жанрова који користе класични музички материјал за модерне обраде и извођење на савременим музичким инструментима. Радити на компарацији музичких примјера који се налазе у различитим стиливима и жанровима.
- Музички инструменти се упознају кроз слушање одговарајућих музичких примјера. Приказати употребу инструмента у различитим жанровима и стиливима, уколико је присутан у више њих. Значајне карактеристике звука и техничке могућности инструмента приказати кроз аудио или аудио-видео музичке примјере.
- Примјери су илустрацијски и не морају се слушати у цјелини, али се слушање у цјелини препоручује ако то расположиво вријеме допушта.
- Пјесме се уче и пјевају по слуху и из нотног текста. Научене пјесме пјевати тако да се гледају ноте, ради повезивања нотне слике са кретањем мелодије.

- Вербално знање о музичким врстама, облицима и музичко-теоријским појмовима не треба да иде даље од онога што се може слухом открити на датом музичком примјеру.
- Знање ученика провјеравати уз употребу музичких примјера, вербално или кроз одређене квизове, тестове (обавезан један у току полугодишта), као и писане радове у виду кооперативног учења. Активно учествовање у репродукцији музике не треба оцјењивати.
- Наставник ће пратити напредовање ученика и водити евиденцију о постигнутим резултатима сваког ученика појединачно.
- Ученици морају унапријед бити упознати са методама и критеријумима оцјењивања, а оцјењивање се мора вршити у складу са одредбама актуелног правилника о оцјењивању ученика у настави и полагању испита у средњој школи.
- Наставник треба да перманентно ради на подизању нивоа образовања ученика из области музичке и опште културе.
- Програм наставе музичке културе је отворен, што наставнику даје могућност да, уз обавезне садржаје, сам креира одређени дио наставе узимајући у обзир жеље, интересовања и могућности ученика.
- Наставник је обавезан да ради на формирању хора и/или оркестра у гимназији, и да ради на једногласним, двогласним и вишегласним композицијама домаћих и страних аутора. У немогућности формирања наведених састава, наставник треба оформити мање групе или камерне саставе (вокалне, инструменталне или вокално-инструменталне). Такође, кроз наведене ансамбле, поред рада на промоцији умјетничке музике треба радити и на очувању традиционалне музичке баштине нашег народа.